

SKÖTSELPLAN FÖR SAFJÄLLETS NATURRESERVAT I MÖLNDALS KOMMUN

INNEHÅLL

- A. INLEDNING
- B. ALLMÄN BESKRIVNING
 - 1. ADMINISTRATIVA DATA
 - 2. GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER
 - 3. BESKRIVNING AV NATURFÖRHÅLLANDEN
 - 3.1 Topografi och geologi
 - 3.2 Vegetation och flora
 - 3.3 Fauna
 - 4. TILLGÄNGLIGHET
 - 5. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV
 - 5.1 Spår, stigar och rastplatser m m
 - 5.2 Information och utmärkning
 - 6. TEKNISKA ANLÄGGNINGAR
 - 7. FORNLÄMNINGAR OCH KULTURMINNEN
 - 8. JAKT
 - 9. LITTERATUR
- C. SKÖTSELPLAN
 - 1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN
 - 1.1 Övergripande mål för områdets skötsel
 - 1.2 Generella riktlinjer och åtgärder
 - 1.3 Behandling av skötselområden
 - 2. TILLGÄNGLIGHET
 - 3. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV
 - 3.1 Spår, stigar och rastplatser m m
 - 3.2 Renhållning
 - 3.3 Information och utmärkning
 - 4. TILLSYN
 - 5. DOKUMENTATION OCH REVIDERING
 - 6. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Kartor:

- 1. Vegetation
- 2. Skötselområden
- 3. Anordningar för rekreation och friluftsliv

A. INLEDNING

Natur- och rekreationsområdet Safjället är genom sitt läge nära centrala Mölndal ett mycket betydelsefullt område. Möjligheter finns här för närboende, skolor och andra att utan långa transporter utnyttja ett oexploaterat skogsområde för olika friluftaktiviteter. I översiktsplanen för Mölndals kommun anges Safjället som ett närströvsområde med stora friluftsvärden och även som kulturhistoriskt intressant. Området ingår också som ett för friluftslivet värdefullt område i den regionala naturvårdsplanen (Göteborgsregionens kommunalförbund 1987). Stora delar av Safjället har ända sedan 1928 års stadsplan varit avgränsat som ett grönområde. Dessutom finns i området ett väl utbyggt nät av spår och stigar och andra anordningar för friluftslivets behov.

För att bevara områdets funktion som ett av Mölndalsbornas viktigaste rekreationsområden och som en oas i stadsmiljön för växter och djur, är det av stor vikt att skydda området. Den 31 maj 1989 beslutade därför kommunfullmäktige i Mölndals kommun att hos länsstyrelsen begära delegation för inrättande av naturreservat på Safjället. Länsstyrelsen har beviljat kommunens begäran och därmed gjort det möjligt för kommunen att bilda det första kommunala naturreservatet i Mölndal.

Vid inrättande av naturreservat krävs att föreskrifter och skötselplan upprättas, vars uppgift är att bevara eller åstadkomma det som reservatsbildandet syftar till. Den arbetsgrupp i kommunen som arbetat med framtagande av föreskrifter och skötselplan har haft följande representanter:

Leif-Henrik Andersson	Gatukontoret
Edward Isaksson	Fastighetskontoret
Birgitta Jeppsson	Stadsarkitektkontoret
Inge Johansson	Fritidskontoret
Ella Knutsson	Miljö- och hälsoskyddskontoret
Christina Ryd	Kulturförvaltningen

Som konsult har Mats Lindqvist och Ola Sjöstedt på GF Miljö & Natur (UF Konsult AB) anlitats.

Själva inventeringen av området, som ligger till grund för skötselplanen, har utförts av konsulten under oktober till december 1990. Kompletterande inventering har utförts i juli 1991.

B. ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Skyddsform:	Naturreservat (7 § NVL)
Objektnummer:	Beslutsdatum: 1991-09-03
Kommun:	Mölndal
Socken:	Mölndals stad
Läge:	Safjället i centrala Mölndal, nordost om Toltorpsdalen och

	sydväst om Krokslätt.
Areal:	87 ha
Topografiska kartbladet:	7B Göteborg SV, 6B Kungsbacka NV
Ekonomiska kartbladet:	7B 0e GÖTEBORG, 6B 9e MÖLNDAL
Fastighetsägare:	Mölndals kommun, 73,6 ha, Mölnlycke Aktiebolag, 7,2 ha, Övriga privata, 6,7 ha. Fastighetsägarförteckning finns bifogad beslutet.
Naturvårdsförvaltare:	Mölndals kommun

2. GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER

Syftet med reservatsbildningen på Safjället är:

att bevara och utveckla ett centralt och välbeläget strövområde för rekreation, friluftsliv samt för allmänhetens natur- och kulturupplevelser,

att bevara ett område av stor betydelse för landskapsbilden i centrala Mölndal.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484), vilka anges nedan.

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar galler följande:

Det är förbjudet att

1. uppföra byggnad annat än för friluftslivets behov.
2. anlägga bilvägar.
3. bedriva skogsbruk och skogsvård annat än i enlighet med upprättad skötselplan.
4. skada kulturhistoriska lämningar.

Det är utan kommunstyrelsens tillstånd förbjudet att

5. dra fram mark- eller luftledning.
6. spränga, schakta, fylla, tippa, avleda vatten eller utföra liknande åtgärder (gäller ej normalt underhåll av diken etc till spår och leder).

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående markägares eller annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Naturvårdsförvaltaren skall äga rätt att

1. för det rörliga friluftslivets behov ta mark i anspråk för att uppföra sopanordningar, eld- och rastplatser, spår och leder i enlighet med upprättad skötselplan samt att tillåta nödvändigt underhåll av befintliga tekniska anläggningar.
2. anlägga en bollplan med tillhörande anordningar vid Petersons äng, vilket dock inte omfattar rätt att anlägga en parkeringsplats i anslutning till planen inne i reservatet.
3. utföra naturvårdande åtgärder i enlighet med skötselplanen.
4. bedriva skyddsjakt. Ansvarig för skyddsjakt är naturvårdsförvaltaren.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Der är förbjuder att

1. göra upp eld på annan plats än den som anvisats av naturvårdsförvaltaren.
2. medföra hund som inte är kopplad.
3. framföra motorfordon, vartill även räknas moped, i reservatet.
4. skada kulturhistoriska lämningar.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen.

1. Naturvårdsförvaltare är Mölndals kommun.
2. Reservatet skall skötas i huvudsaklig överensstämmelse med bifogad skötselplan.
3. Reservatet skall utmärkas genom naturvårdsförvaltarens försorg enligt anvisningar av statens naturvårdsverk.

3. BESKRIVNING AV NATURFÖRHÅLLANDEN

3.1 Topografi och geologi

Safjället är, med sina branter i söder och väster, ett mycket markant inslag i landskapet sett från Toltorpsdalen. I norr saknas stup och branter, vilket gör området mera lättillgängligt här. Större delen av berggrunden består av urberg av typen grå gnejs. De postglaciala avlagringarna begränsas till några mindre sand- och grusavlagringar uppe på bergsplatån. Av störst intresse är ett område med svallgrus i den östra centrala delen av området. Denna och övriga avlagringar bildades i samband med isavsmältning och landhöjning för ca 10 000 år

sedan när endast delar av Safjället stack upp ovanför ishavets yta. Safjällets högsta punkt är ca 100 meter, vilket innebär att området ligger i höjd med högsta kustlinjen (HK), d v s i stort sett hela området har legat under ishavets yta. Jordtäcket i området är tunt eller saknas helt på sina ställen. I svackor har skett viss torvbildning, vilket idag märks i form av mindre kärr och sumpskogar.

3.2 Vegetation och flora

Från ett trädfattigt och hårt utnyttjat bohuslänskt landskap, som nådde sin kulmen på 1800-talet, har skogen åter brett ut sig. På grund av plantering och annan skogsskötsel är det dock ofta andra trädslag än tidigare som växer i markerna. Safjället ligger inom den vegetationsregion som kallas södra lövskogsområdet. Den naturliga vegetationen på berget, så som den såg ut innan människan började gå hårt åt skogen, utgjordes sannolikt av en stor andel lövträd, främst ek. Av eken finns nu endast småbestånd. Istället har plantering och spontan igenväxning sedan det öppna hedlandskapet på 1800- och början av 1900-talet, lett till att området nu domineras av björk, tall och i viss mån gran. Granens förekomst i området är helt och hållet betingad av plantering och självföryngring från planterade träd p g a att granen här befinner sig utanför sitt naturliga utbredningsområde. Bl a märks detta i områdets södra delar, i gran- och tallskogsområdet norr och öster om Safjällsgatan. Föryngringen utgörs här av bl a ek, björk, ask och lönn medan föryngringen av gran är svag. Den naturliga skogstypen i detta område liksom i övriga brantområden är sannolikt en lövträdsdominerad skog med stort inslag av ädellövträd.

Förekommande vegetationstyper redovisas på karta i. På Safjället dominerar björkskogen i nordväst medan barrskogen dominerar i sydost. Här och var finns öppna hållmarker med ljung, enbuskar och lågvuxen tall och björk. Vissa av hållmarksområdena är på väg att växa igen till mer sluten skogsvegetation. En del partier av skogsmarken övergår i blötare delar med större förekomst av blåtåtel *Molinia caerulea* och olika vitmossor *Sphagnum spp.* I dessa sumpskogar dominerar vanligtvis björk. Undantaget utgörs av ett mindre bestånd kring en bäck i nordost där klibbal dominerar. Här är också vegetationen frodigare. Ädellövskogen representeras av ett mindre ekskogsområde söder, ett par områden i nordost med bl a ask, bok och ek i trädskiktet samt ett litet bestånd med stort inslag av ask alldeles nordväst om Indiandammen. Förutom hållmarksområdena finns i området få öppna marker. Inramade av skog finns dock ett par öppna gräsytor för olika friluftaktiviteter (Olles äng och Petersons äng) samt några öppna våtmarker. Ängarna har förr möjligen utnyttjats som åkerlappar eller kanske som ängar i ordets egentliga mening, d v s för slåtter. Sannolikt finns fler småområden som förr utnyttjats som åker eller äng, men större delen av Safjället har en historia som öppen betesmark. De två dammarna Andis och Bergskanalen är egentligen två kärr, som under första hälften av 1900-talet dämtes upp, bl a för att möjliggöra skridskoåkning. De har numera lämnats att sköta sig själva, vilket leder till att de är på väg att växa igen till de kärr som de en gång var. Ännu finns dock några öppna vattenytor kvar. Ytterligare en damm längre mot söder är Indiandammen. Den är mindre än de båda förstnämnda, men är till skillnad från dessa, av allt att döma naturlig.

Floran i fält- och buskskiktet är typisk för denna delen av Bohuslän. En stor del av marken domineras av kruståtel *Deschampsia flexuosa* och blåbär *Vaccinium myrtillus*, som övergår i ljung *Calluna vulgaris* och fårsvingel *Festuca ovina* i hållmarksområdena. I sumpskogen

förekommer som nämnts mycket blåtåtel och vitmossa medan den öppna och blötare våtmarken, förutom vitmossa, även innehåller en stor del ängsull *Eriophorum angustifolium*. Något rikare är vegetationen i partierna med ädellövskog. Bl a förekommer här klotpyrola *Pyrola minor*, olvon *Viburnum opulus* och äkta fläder *Sambucus nigra*. Nämnas skall också förekomsten av några enstaka exemplar av idegran *Taxus baccata*. Idegranen är knuten till delar av södra Sverige med milt, maritimt klimat och anges som en hänsynskrävande art (hotkat 4) i listan över hotade kärlväxter i Sverige.

3.3 Fauna

Djurlivet på Safjället skiljer sig inte markant från andra mindre skogsområden i regionen. Men med tanke på det tätortsnära läget, kan det betraktas som förhållandevis rikt. Av däggdjuren kan nämnas rådjur, älg, skogshare och ekorre. Älg och rådjur vandrar regelbundet mellan Anggårdsbergen och Safjället. Rådjursförekomsten är riklig, vilket bl a märks av det stora antalet rådjursstigar. Vissa noteringar av fågelfaunan i området har gjorts. Noteringarna tyder på att häckfågelfaunan är normal i jämförelse med dylika skogsområden i regionen. Under fältbesöken i oktober gjordes ett par observationer som förtjänar att nämnas bl a med tanke på det tätortsnära läget. Flera gånger observerades morkulla och i albeståndet vid bäcken i öster gjordes en observation av mindre hackspett. Den mindre hackspetten finns angiven på rikslistan över hotade arter.

4. TILLGÄNGLIGHET

Området är mer lättillgängligt för boende i norr än söder p g a att området längs stora delar i söder stupar brant mot Toltorpsdalen. Fyra entrépunkter finns dock i söder med stigar som leder in i området (karta 3). Två av dessa är elbelysta, dels stigen från Wallinsgatan och dels den mittersta stigen vid Safjällsgatan. I norr bildar Krokslätts idrottsplats en naturlig huvudentré för området med parkeringsplats och utgångspunkt för spår och vandringsleder. Ytterligare entréer i norr finns vid Krokslättskolan, Bergsbogatan och Dalgångsliden. Elbelysning finns även här från huvudentrén vid Krokslätts idrottsplats.

För kollektivtrafikresenärer är området möjligt att nå både med buss och spårvagn. En hållplats för fyrans spårvagn finns vid Lackarebäck. Härifrån kan området nås via entrépunkten vid Wallinsgatan. Buss 702, 703, 772 och 773 mellan Mölnlycke och Grönsakstorget har hållplatser längs Toltorpsgatan och Dalgångsgatan.

5. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

De befintliga anordningarna för rekreation och friluftsliv framgår av karta 3.

5.1 Spår, stigar och rastplatser m m

I området finns idag ett elbelyst motionsspår, som i sin längsta sträcka är 2500 meter långt. De kortare alternativen är 1950 respektive 900 meter. Spåren är i terrängen markerade med olika färgkombinationer. Större stigar utan belysning finns t ex mellan Olles äng och

Petersons äng och från entrépunkterna vid Krokslätsskolan och Bergsbogatan.

Bänkar finns utplacerade längs elljusspår och de större stigarna. En rastplats med bord och bänkar finns strax öster om vattenreservoaren i sydost. Vid fornborgen söder om Bergskanalen finns en utsiktspunkt med utsikt över Toltorpsdalen och Mölndal.

Av andra anordningar för friluftslivet kan nämnas de båda öppna ytorna Olles äng och Petersons äng. Olles äng används för diverse aktiviteter och utflykter på sommarhalvåret. En yta är iordninggjord för kulstötning och diskus. Den används dock inte idag. Petersons äng utgörs av en mindre bollplan.

5.2 Information och utmärkning

Fyra större skyltar finns i området som informerar om spår och leders sträckningar samt olika förhållningsregler. Skyltarna finns uppsatta strax utanför Krokslätts idrottsplats, vid elljusspårets västra vändpunkt, norr om Safjällsgatan samt strax intill vattenreservoaren i sydost.

6. TEKNISKA ANLÄGGNINGAR

Tre typer av tekniska anläggningar finns i området. Vattenreservoarer inom det kommunala systemet för dricksvattenförsörjning är belägna i nordvästra respektive sydöstra delen av området. De har dock valts att läggas utanför själva reservatsområdet. Ett flertal kraftledning korsar området i olika riktningar. Under kraftledningarna går ca 10 meter breda korridorer, som hålls fria från högre vegetation genom återkommande röjningar. Den tredje typen av anläggning är en mast, belägen i områdets sydöstra del.

7. FORNLÄMNINGAR OCH KULTURMINNEN

Ett flertal fornlämningar finns på Safjället. Den största utgörs av fornborgen (F 18) söder om Bergskanalen. Dessutom finns två hällkistor (F 17, 22), två rösen (F 16, 20) och tre stensättningar (F 19, 23, 24), alla registrerade och beskrivna av riksantikvarieämbetet. Vid vissa av fornlämningarna, bl a fornborgen, har riksantikvarieämbetet satt upp informationsskyltar.

8. JAKT

Större delen av Safjället är planlagt område inom vilket jakt ej är tillåtet.

9. LITTERATUR

Göteborgsregionens kommunalförbund. 1987: Remissomgång för naturvårdsplaneringen inom Göteborgsregionen. Mölndal.

Krok & Almqvist. 1984: Svensk flora. Fanerogamer och ormbunksväxter. Tredje tryckningen, 1986, Uppsala.

Länsstyrelsen. 1989: Inventering av ädellövskog. Mölndals kommun. Rapport 1989:2. D. Ehrencrona.

Mölndals kommun. 1990: Översiktsplan 1990 för Mölndals kommun. Utställningshandling, februari 1990.

Mölndals-Posten. 1989: Artikel daterad 89-06-07, Änderdammen på Safjället. Artikel daterad 89-08-09, Indiandammen och langesvan.

C. SKÖTSELPLAN

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål för områdets skötsel

Målet för området är att bevara ett stycke representativ västsvensk skogsnatur av stor betydelse som närrekreationsområde.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Skogsmark

Skogsmarken skall skötas så att området blir angenämt att ströva och vistas i samtidigt som ett rikt djur- och växtliv eftersträvas. För att erbjuda detta måste alla skogliga skötselåtgärder underordnas friluftslivets och naturvårdens intressen. Skogsbestånden föryngras successivt genom naturlig utveckling och i vissa områden försiktiga gallringar eller mycket begränsade luckhuggningar. Stup, branter och sumpskogar samt vissa andra skogsbestånd bör lämnas utan åtgärder till fri utveckling.

Ovanstående innebär att gallring och röjning är de huvudsakliga skogliga åtgärderna, främst i närheten av stigar och leder. För att uppnå ett rikt djur- och växtliv krävs dock att dessa åtgärder görs med måtta. Döda träd (torrakor och lågor) bör få finnas kvar i så stor utsträckning som möjligt liksom områden med välutvecklade buskskikt. De döda träden utgör substrat för t ex mossor, lavar, svampar och olika insekter. Insekterna utnyttjas i sin tur av olika fågelarter, som också använder träden som boträd. Döda träd bör tas bort endast om de utgör en uppenbar säkerhetsrisk för allmänheten eller om de förhindrar framkomligheten vid spår och stigar.

Den målsättning för bestånden som anges under varje skötselområde har så långt möjligt anpassats till att ta tillvara den naturliga föryngring som finns. Om den naturliga utvecklingen visar sig bli en annan än den förmodade, kan målsättningen för vissa skötselområden komma att behöva ändras. Detta bör beaktas vid skötselplanens revidering.

Ingen användning av kemiska bekämpningsmedel eller skogsgödsling får ske i området. Transporter i samband med gallrings- och röjningsarbeten m m skall ske utan att skador uppkommer på mark och stigar.

Våtmarker

Alla våtmarker lämnas utan åtgärder. Möjligheter lämnas dock att vid behov förhindra igenväxning av Andis och Bergskanalen genom att hålla de återstående vattenspeglarna öppna, vilket av många uppfattas som visuellt mer tilltalande. Det gynnar även fågellivet.

Hällmarker

Öppna hällmarksområden lämnas utan åtgärder.

Öppen gräsmark

De öppna gräsmarksytorna enligt karta 1 är kopplade till olika typer av friluftaktiviteter. Områdena ställs även i framtiden till förfogande för dylika aktiviteter (se nedan).

Fornlämningar

Förekommande fornlämningar skall skötas i enlighet med aktuell lagstiftning på kulturminnesvårdsområdet. I samband med skötseln bör samråd ske med kulturnämnden

Kraftledningarna m m

Röjningsåtgärder under kraftledningarna utförs i enlighet med de säkerhetskrav som finns. Befintlig mätmast i sydöstra delen av området kan disponeras på samma sätt som hittills.

1.3 Behandling av skötselområden

Skötselområde 1

Beskrivning: Ett antal mindre sumpskogsbestånd med björk som dominerande i trädskiktet. Enstaka tall, asp och rönn förekommer. Relativt unga bestånd. I buskskiktet förekommer framför allt björk och gråvide *Salix cinerea* samt enstaka rönn, asp, tall och brakved. Sumpskogen vid entrépunkten vid Bergsbogatan är påverkad av dikning (öppet dike).

Målsättning: Sumpskog. Fri utveckling.

Åtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde 2

Beskrivning: Öppna hällmarksområden i branterna mot Toltorpsdalen. I svackor förekommer lågvuxen björk, en och i viss mån tall och ek. Några områden

med mer sluten trädvegetation finns inom området (se vegetationskarta).
Förekommande fältskikt utgörs av ljung, kruståtel och fårsvingel.

Målsättning: Öppen hållmark med inslag av mindre trädbestånd. Fri utveckling.

Åtgärder: Inga åtgärder förutom smärre åtgärder vid behov utefter fastigheterna och Toltorpsgatan.

Skötselområde 3

Beskrivning: Björkskog av blåbär/kruståteltyp dominerar helt i området. Vissa partier är fuktigare med en större andel blååtel medan andra delar är torrare med större hållmarksinslag. Inslaget av asp är ställvis stort och aspen kan dominera inom vissa mindre partier. Andra förekommande trädslag är tall och ek. Tallens inslag är störst inom partier med mycket hållmark. I buskskiktet förekommer björk, brakved, ek, asp, gråvide och tall, i viss mån även en och rönn. I norra delen av området finns på ett ställe några förfallna duvslag.

Målsättning: Björkskog med inblandning av främst tall och andra lövträd, bl a ek och asp.

Åtgärder: Försiktig röjning eller gallring, främst i närheten av spår och stigar. Vid röjningen gynnas ek och tall framför björk. Fuktiga och sumpiga partier liksom hållmarkspartier lämnas helt utan åtgärder. De förfallna duvslagen i norr tas bort.

Skötselområde 4

Beskrivning: Ändis och Bergskanalen är gamla dämmen, som idag är på väg att växa igen till kärr. Den huvudsakliga vegetationen utgörs av vitmossor och ängsull. Öppna vattenytor finns ännu i vissa delar av våtmarkerna.

Målsättning: Kärr (fri utveckling)/alternativt kärr med öppna vattenytor.

Åtgärder: Inga åtgärder/alternativt borttagning av vegetation inom vissa delar av våtmarkerna och förbättring av fördämningarna.

Skötselområde 5

Beskrivning: Lövdominerat bestånd kring bäcken från Ändis i sluttning mot Toltorpsdalen. I trädskiktet finns framför allt asp och björk och i viss mån tall. Föryngringen av asp och björk är stark.

Målsättning: Lövskog kring bäck. Fri utveckling.

Åtgärder: Inga åtgärder förutom vid behov viss röjning utefter stig och borttagning av träd som utgör trafikfara.

Skötselområde 6

- Beskrivning: Tallskog av frisk typ med inslag av björk. 1 buskskiktet finns mycket en samt enstaka björk och tall.
- Målsättning: Tallskog med inslag av björk.
- Åtgärder: Inga åtgärder under skötselperioden. Kontroll av behovet av röjningsåtgärder görs dock under skötselperiodens senare del.

Skötselområde 7

- Beskrivning: De centrala delarna utgörs av en halvöppen, kärrartad våtmark, som är på väg att växa igen med tall och björk. En stor del av vegetationen utgörs här av bladvass *Phragmites australis*. I bottenskiktet dominerar vitmossor och björnmossa *Polytrichum*. De yttre delarna liksom fliken i nordväst utgörs av björksumpskog med inslag av tall.
- Målsättning: Sumpskog/öppen våtmark. Fri utveckling.
- Åtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde 8

- Beskrivning: Relativt grov tall- och granskog med inslag av enstaka björk, ek och körsbär. Fältskiktet är svagt utvecklat, men utgörs huvudsakligen av harsyra *Oxalis acetosella*, blåbär och kruståtel. Buskskiktet består av brakved, björk, hassel och rönn samt någon enstaka ek och oxel.
- Målsättning: Talldominerad blandskog som på sikt övergår i blandlövskog med inslag av tall.
- Åtgärder: Röjning utefter stigen vid behov. Vid röjningen sparas hassel.

Skötselområde 9

- Beskrivning: Grov till medelgrov tallskog i sluttning mot sydväst med inslag av gran och enstaka björk, ek, rönn, oxel, alm och bok. Fältskiktet är relativt svagt utvecklat, men innehåller arter som harsyra, kruståtel, blåbär, hallon *Rubus idaeus* och majbräken *Athyrium filix-femina*. I buskskiktet förekommer framför allt brakved, men även ek, lönn, rönn, ask, björk, gran och körsbär samt någon enstaka tall och en. I närheten av bebyggelsen finns ett par mindre exemplar av idegran. Nära bebyggelsen finns också några rishögar upplagda i skogen.
- Målsättning: Talldominerad blandskog som på sikt övergår i större andel löv.
- Åtgärder: Försiktig gallring av gran för att gynna löv och tall kan utföras vid behov

under skötselperioden. Vid behov utförs röjning av underbestånd främst kring stigar. Vid röjningen gynnas ädellöv (ask, lönn, ek, bok) och tall. Idegran sparas. Villaägarna i närheten informeras om att rishögarna bör tas bort.

Skötselområde 10

Beskrivning: Relativt tätt och jämnårigt tall- och granskogsbestånd i brant. Fältskiktet är dåligt utvecklat, men förekommande växter, främst harsyra, hallon och nejlikrot *Geum urbanum* antyder att området är näringsrikt. Även buskskiktet indikerar detta. Här finns brakved, ask, hassel, lönn, ek, hästkastanj, körsbär, björk, krusbär, hagtorn och olvon samt den i regionen mindre vanliga äkta flädern.

Målsättning: Talldominerad blandskog som på sikt övergår i ädellövskog med inslag av tall.

Åtgärder: Försiktig bortgallring av framför allt gran.

Skötselområde 11

Beskrivning: Ekskog av blåbär/kruståteltyp med inslag av enstaka tall. Buskskiktet är svagt utvecklat, men utgörs huvudsakligen av ek med enstaka björk och körsbär.

Målsättning: Ekskog.

Åtgärder: Inga åtgärder under perioden.

Skötselområde 12

Beskrivning: I området dominerar tall och gran, bitvis med stort inslag av björk. En del öppnare höjdparter med hållmark finns där tall, björk och en är dominerande. Av övriga trädslag förekommer enstaka ek och sälg. Fältskiktet är huvudsakligen av blåbär/kruståteltyp. Buskskiktet domineras av björk, ek, brakved och tall med inslag av en och enstaka gran och sälg. Alldeles väster om Indiandammen finns ett lövbestånd med dominans av ask. Fältskiktet är här rikare än i övriga delar, bl a förekommer klotpyrola *Pyrola minor* och lundgröe *Poa nemoralis*. Klotpyrola förekommer även på några andra ställen i område 12.

Målsättning: Talldominerad blandskog med inslag av främst björk och ek.

Åtgärder: Försiktig röjning eller gallring, främst vid spår och stigar. Hållmarksparter, fuktiga partier samt askbeståndet väster om Indiandammen lämnas utan åtgärder.

Skötselområde 13

Beskrivning: Mindre damm (Indiandammen) omgiven av skog. I kanterna förekommer viss

vegetation av säv *Scirpus lacustris*, vit näckros *Nymphaea alba* och kråkkalöver *Potentilla palustris* m m. I östra delen ligger en del skräp (tunnor m m).

Målsättning: Öppen damm.

Åtgärder: Skräp tas bort i östra delen.

Skötselområde 14

Beskrivning: Halvöppet kärr med invandring av björk och gråvide. I fält- och bottenskiktet finns vitmossa, ängsull, starr *Carex sp* m m.

Målsättning: Kärr/sumpskog. Fri utveckling.

Åtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde 15

Beskrivning: Tallskog dominerar utom på södra delen av platån där blandskog av tall, gran, björk och ek dominerar. I tallskogen finns inslag av björk, ek och i den nordöstra delen lärk. Även enstaka asp och bok förekommer. Fältskiktet utgörs av blåbär och kruståtel, men domineras bitvis i tallskogen av lingon *Vaccinium vitis-idaea*. I buskskiktet dominerar tall, ek och björk med inslag av en och brakved samt enstaka bok och sälg.

Målsättning: Blandskog av främst tall och ek.

Åtgärder: Försiktiga gallringar och röjningar, främst i närheten av spår och stigar. Tall och ek gynnas framför björk. Fuktiga och sumpiga områden, hållmarkspartier och branter lämnas helt utan åtgärder. Det är viktigt att gamla tallar sparas.

Skötselområde 16

Beskrivning: I norr sluttning med tall- och granskog, i söder mindre höjd med halvöppen mark, igenväxande med främst tall och björk. Buskskiktet i tall- och granskogen utgörs av björk och brakved samt enstaka bok och tall. Här finns också ett mindre exemplar av idegran. I söder utgörs buskskiktet av björk, ek, en, tall och asp. Fältskiktet utgörs i området av blåbär/kruståtel, på höjden med större inslag av ljung.

Målsättning: Talldominerad blandskog, som på sikt övergår i en mer lövdominerad blandskog.

Åtgärder: Röjning utefter stigar vid behov, i övrigt inga åtgärder under skötselperioden. Idegran sparas.

Skötselområde 17

- Beskrivning:** Delvis relativt opåverkad löv skog som i väster domineras av ädellövträd, främst bok, ek och ask (se vegetationskartan). Närmast bäcken finns mest klibbal. I öster är inslaget större av triviallövträd (björk och asp) och tall. Även buskskiktet domineras av lövträd med stort ädellövinslag, särskilt i väster. Längst i öster är marken öppnare med visst hållmarksinslag. Här förekommer avenbok *Carpinus betulus*. Området finns angivet i ädellövskogsinventeringen för Mölndals kommun (Länsstyrelsen 1989). Längst i norr nedanför sluttningen vid bäcken förekommer en del skräp och skrot. Mitt i området vid det föreslagna reservatets östra gräns finns ett hus som hyrs ut.
- Målsättning:** Naturskog, vilket troligen kommer att innebära dominans av lövträd, främst ädellövträd.
- Åtgärder:** Vid behov, försiktig röjning vid stigar för att bevara framkomligheten. Skräp tas bort i norr. Huset vid reservatets östra gräns kan nyttjas som hittills, d v s huset och befintlig trädgård kan vara kvar. I övrigt vidtas inga åtgärder utan området får utvecklas fritt.

Skötselområde 18

- Beskrivning:** Blandskog av ek och tall samt enstaka bok. Fältskiktet är av blåbär/kruståteltyp och buskskiktet är svagt utvecklat med bl a ek, bok och olvon.
- Målsättning:** Blandskog av ek, tall och bok.
- Åtgärder:** Inga åtgärder under skötselperioden.

Skötselområde 19

- Beskrivning:** Gräsmark norr om Wallinsgatan i anslutning till spår med bänkar.
- Målsättning:** Öppen gräsmark.
- Åtgärder:** Fortsatt hävd genom gräsklippning.

Skötselområde 20

- Beskrivning:** Sluttning och brant mot söder. Området utgörs till större delen av öppen hållmark. Nedanför branten finns ett luckigt bestånd av gran med inslag av björk och ek. I kanten mot den öppna marken i väster finns ett exemplar av äkta fläder.
- Målsättning:** Öppen hållmark och blandlövskog nedanför branten. Fri utveckling.

Åtgärder: Vid behov, försiktig röjning vid stig.

Skötselområde 21

Beskrivning: Öppen gräsmark (Olles äng), som utnyttjas för diverse friluftaktiviteter och utflykter.

Målsättning: Öppen gräsmark.

Åtgärder: Fortsatt hävd genom gräsklippning.

Skötselområde 22

Beskrivning: Mindre bollplan (Petersons äng).

Målsättning: Mindre bollplan alternativt grusad träningsplan (45x70 m) för fotboll.

Åtgärder: Fortsatt hävd genom gräsklippning alternativt behövliga anläggningsåtgärder för utbyggnad av träningsplan.

2. TILLGÄNGLIGHET

Tillgängligheten till området med de entrépunkter och den parkeringsplats som redovisas på karta 3 anses i huvudsak vara tillfredsställande.

3. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

3.1 Spår, stigar och rastplatser m m

Befintliga spår och stigar behålles i nuvarande omfattning. Möjlighet ges dock att på sikt bredda och förbättra stigarna från entrépunkterna vid Dalgångsliden och Bergsbogatan. Spåret från Bergsbogatan kan i detta sammanhang försees med elbelysning. Nödvändig upprustning görs av övriga stigar, inklusive spångar m m.

En rastplats med eldningsmöjligheter iordningställs vid Ändis. Vid behov kan också en eldplats få iordningställas söder om Indiandammen. Ytterligare en rastplats iordningställs norr om Bergskanalen, dock utan eldningsmöjligheter. Trasiga bänkar, sittstockar m m längs spår och stigar lagas eller byts ut efter behov.

Allmänheten ges på sikt möjlighet att utnyttja omklädningsrum och dusch i anslutning till Krokslättens idrottsplats.

Möjligheter skall finnas att bygga ut en grusad träningsplan (45x70 m) för fotboll på Petersons äng.

3.2 Renhållning

Sopkärl placeras ut vid Petersons äng och Olles äng.

3.3 Information och utmärkning

Nuvarande omfattning av information och utmärkning behålles. Informationstavlorna kompletteras dock med information om områdets naturvärden och att området är ett kommunalt naturreservat samt justeringar om vad allmänheten har att iaktta.

4. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren svarar för tillsynen av reservatet.

5. DOKUMENTATION OCH REVIDERING

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder. Dokumentationen skall omfatta berört skötselområde, datum, typ av åtgärd samt kostnader och finansiering. Dokumentationen utgör ett viktigt underlag för framtida revidering av skötselplanen.

Skötselplanen skall revideras vart 10:e år. Revideringen bör i första hand gälla spår, leder, rastplatser och andra anordningar för friluftslivet samt skogliga åtgärder.

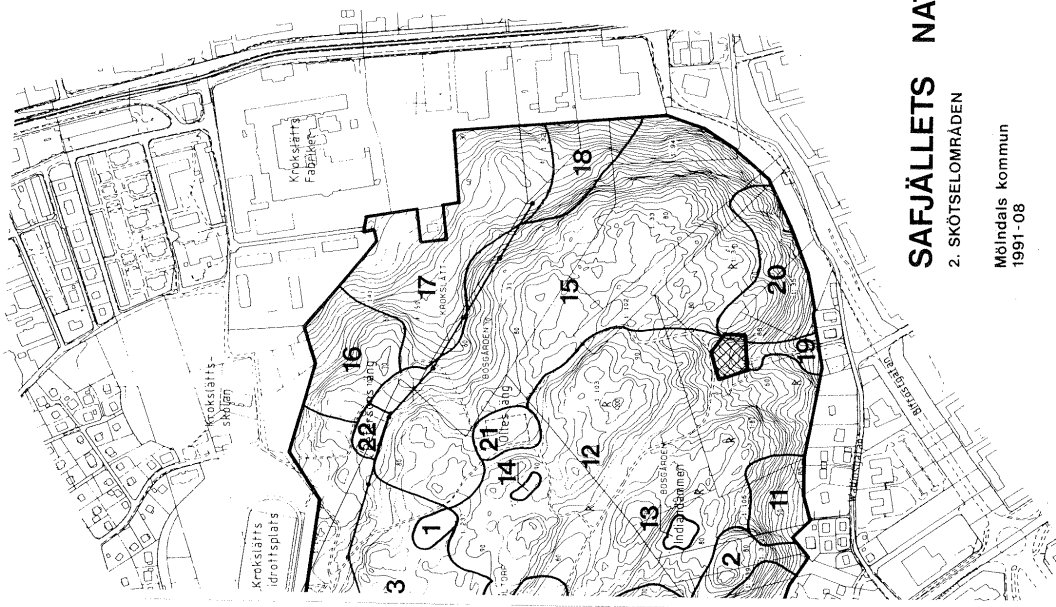
6. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Mölndals kommun svarar för de kostnader som föranleds av naturvårdsförvaltningen.

 ingår ej i reservatet

Skala 1:4000
0 100 200 300 400m

SAFJÄLLETS NATURRESERVAT

2. SKÖTSELOMRÅDEN

Mölnåls kommun
1991-08

GF MILJÖ & NATUR

